

Tristram Shandy: A Cock and Bull Story

Marfí Martorell

La darrera pel·lícula estrenada al mercat espanyol de Michael Winterbottom —dos anys després d'haver-se presentat a altres països— confirma que és un dels directors més interessants i eclèctics en l'actualitat. Eclèctic perquè n'hi ha prou amb revisar la filmografia dels darrers quatre o cinc anys: *24 Hour Party People*, visió nostàlgica sobre el món musical anglès durant els anys vuitanta; *In this World*, testimoni sobre les els problemes i vicissituds que han de patir els immigrants per arribar al món ric; *9 songs*, l'evolució eròtica i sentimental d'una parella al compàs de nou cançons de començaments de mil·lenni; *Code 46*, translació fidedigna d'un relat desencantat de ciència-ficció degut a Philip K. Dick, amb la manipulació genètica com a rerefons; o *The Road to Guantanamo*,

visió crítica sobre els desastres que es fan contra els presoners musulmans «al·lotjats» injustament al bastió que ocupen els nord-americans a Cuba. Un grapat de pel·lícules que demostren que no hi ha cap gènere que Michael Winterbottom es negui a tocar i, en la majoria de casos, amb molt d'encert. Segurament no té la consideració de David Lynch o de Michael Haneke, però és gairebé segur que el pas del temps li farà justícia i deixarà de ser vist com un simple realitzador d'allò que antigament es deia «director artesà» i hom li reconeixerà una veu pròpia en el món del cinema d'avui dia.

Afortunadament, ara arriba la versió cinematogràfica que va realitzar el 2005 el director britànic sobre la novel·la *The Life and Opinions of Tristram Shandy* escrita per Laurence Sterne el segle XVIII.

Tristram Shandy novel·la és sobretot una cavil·lació, en clau d'humor, sobre la literatura en general i el gènere novel·lístic en concret: els dos personatges principals rivalitzen entre si per veure qui és aquell que n'és l'autèntic protagonista i, a la vegada, tracta sobre els mecanismes d'escriptura d'una obra literària, allò que els filòlegs en diuen 'funció metalingüística', és a dir quan predomina en la funció comunicativa la reflexió sobre el propi llenguatge. En resum, un llibre de lectura recomanable i que deixa amb un molt bon gust de boca.

Quin camí emprèn Michael Winterbottom a l'hora de fer una adaptació cinematogràfica de *Tristram Shandy*? Doncs seguir la més coherent amb l'esperit del llibre: en comptes de realitzar una pel·lícula fidedigna a la forma de la novel·la, decideix rodar un llargmetratge sobre el rodatge de la versió cinematogràfica.

La primera solució, una vegada vists els resultats, es preveu que no era la més adient, perquè segurament hauria pogut ser una adaptació fidel

a l'aspecte més extern de l'obra, però difícilment hauria pogut transmetre el sentit crític vers la literatura que té l'obra escrita.

Per contra, el director decideix, des d'un bon començament, fer jugar l'espectador: la primera escena és una discussió entre els dos protagonistes 'reals' mentre els maquillen, perquè cadascun vol fer veure a l'altre que el personatge respectiu que interpreta/haurà d'interpretar al cinema és el que té el protagonisme absolut tant a la novel·la com a la pel·lícula. La lluita que al llibre tenen els dos personatges es tradueix, en la pel·lícula, en una rivalitat entre divos que es fan la punyeta un a l'altre per treure's de la competència mútuament, fins a l'extrem que el que fa de Tristram Shandy (Steve Coogan) fa servir el joc brut de telefonar per deixar sense feina l'«amic».

A part, hi ha múltiples referències cinematogràfiques, moltes de les quals fan referència directa a Winterbottom, perquè el director de la versió fictícia de *Tristram Shandy* és ell mateix i, en parlar un periodista de la tasca del realitzador que la duu endavant, hi són esmentades *24 Hour Party People* i *In This World*.

D'altra banda, hi ha una part de la pel·lícula dedicada al problema sempitern del finançament dels rodatges i les dificultats que han de passar els productors per aconseguir els doblers que els permetin rodar d'una manera més tranquil·la. Per això, moltes de vegades, primer han de tenir el 'sí' d'una estrella famosa que vulgui sortir a la pel·lícula i poder sentir així el 'sí' dels finançadors. En aquest sentit, és molt divertit el comentari de l'actriu Gillian Anderson quan diu que no entén que tan sols surti dos o tres pocs minuts al muntatge final quan va haver de rodar durant dues setmanes. Winterbottom tampoc no es retura gens a l'hora de criticar altres pel·lícules d'avui dia, com, per exemple, posa malament *Titanic* o *Notting Hill*.

Segurament per les semblances de context històric en què passen les novel·les *Tristram Shandy* i *Barry Lyndon*, de William Makepeace Thackeray, les escenes de batalla i d'ambientació tenen el regust de la versió cinematogràfica de la darrera obra, dirigida per Stanley Kubrick el 1975, però amb un aire més deixat i pobre, un efecte recercat a posta per transmetre la sensació del que és una producció que finalment no pot obtenir el finançament desitjat.

Finalment s'ha de remarcar l'aspecte musical de la pel·lícula, perquè és tot un homenatge al món de Federico Fellini: a *Tristram Shandy* se senten les melodies d'*Amarcord* i *8½*, en part per mostrar la part lúdica que té el cinema i, més concretament, tot el procés de creació d'una pel·lícula, des que és una simple idea, posteriorment la visualització en imatges, l'escriptura i múltiples revisions del guió, el rodatge, el muntatge, la preestrena, etc. Però també amb les melodies compostes per Nino Rota l'espectador pot captar el plaer que s'aconsegueix cada vegada que un projector cinematogràfic es posa en marxa en les fosques per contar una història. ■

